Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб’яднанне па адукацыі
ў галіне культуры і мастацтваў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

АСНОВЫ РЭЖЫСУРЫ І МАЙСТЭРСТВА АКЦЁРА

Тыпавая вучэбная праграма
для ўстаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці
1-17 01 05-1 Рэжысура свят (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-17 01 05-01
Рэжысура свят (народныя)

Мінск
БДУКМ
2013

СКЛАДАЛЬНІК
А. Г. Фядотаў, дацэнт кафедры рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:
кафедра рэжысуры ўстановы адукацыі «Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў»;
В. С. Манаеў, вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы «Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я. Купалы», народны артыст Беларусі

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:
кафедрай рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 9 ад 27.04. 2012 г.);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 24.09.2012 г.);
секцыяй па спецыяльнасці 1-17 01 05-1 Рэжысура свят (па напрамках) навукова-метадычнага савета па мастацтве тэатра, кіно, радыё, тэлебачання і рэжысуры свят Вучэбна-метадычнага аб’яднання па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пратакол № 1 ад 10.10.2012 г.)

Адказны за рэдакцыю: В. В. Каташвілі
Адказны за выпуск: А. Г. Фядотаў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыпавая вучэбная праграма «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» распрацавана для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту па спецыяльнасці 1-17 01 05-1 Рэжысура свят (па напрамках).

Месца вучэбнай дысцыпліны «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» ў сістэме мастацкіх ведаў вызначаецца прадметам яе вывучэння, якім з’яўляюцца агульныя заканамернасці акцёрскай і рэжысёрскай творчасці. Веды ў галіне класічнай рэжысуры і акцёрскага майстэрства выконваюць ролю прафесійнай базы, на якой грунтуецца галоўная спецыялізацыя будучага рэжысёра абрадаў і свят.

Актуальнасць дысцыпліны «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» абумоўлена тым, што гэта магчымасць, па-першае, авалодаць аб’ёмам тэарэтычных ведаў і практычных навыкаў акцёра-выканаўцы і рэжысёра-пастаноўшчыка, па-другое, засвоіць шырокі комплекс маральна-этычных норм творчасці, якія фарміруюць асобу мастака і грамадзяніна. Арганічнае спалучэнне гэтых двух кампанентаў складае аснову прафесійнай школы, стварае спрыяльную глебу, на якой грунтуецца і выхоўваецца асоба рэжысёра, здольнага да творчага асэнсавання складаных акалічнасцей жыцця чалавека і грамадства.

Істотным прынцыпам адукацыйнага працэсу з’яўляецца арганічная сувязь двух раздзелаў дысцыпліны – «Асновы рэжысуры» і «Майстэрства акцёра», іх комплекснае вывучэнне і непарыўнасць. Творчая праца студэнтаў патрабуе шчыльных міждысцыплінарных сувязей усяго коплексу спецыяльных дысцыплін, у ліку якіх «Моўнае дзеянне ў свяце», «Музычна-шумавое рашэнне свята», «Пластыка-харэаграфічнае рашэнне свята», «Мастацка-дэкаратыўнае рашэнне свята».

Мэта дысцыпліны «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» – авалоданне студэнтамі элементамі акцёрскай і рэжысёрскай творчасці па сістэме К. С. Станіслаўскага, комплексам маральна-этычных норм сучаснага творцы і грамадзяніна, а таксама набыццё ведаў аб творчых практыках буйнейшых айчынных і замежных майстроў рэжысуры.

Мэтавая накіраванасць дысцыпліны абумоўлівае рашэнне наступных *задач:*

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– прымяненне вучэбнай інфармацыі, звязанай з галоўнымі заканамернасцямі творчага працэсу;

– спасціжэнне студэнтамі сістэмы сусветных мастацкіх і духоўных каштоўнасцей як арыенціра для вызначэння звышзвышзадачы сваёй будучай творчасці;

– асэнсаванне працэсу развіцця рэжысуры і акцёрскага майстэрства ў гістарычным кантэксце і ў сувязі з развіццём іншых відаў мастацтва і літаратуры, агульным развіццём гуманітарных ведаў;

– выкарыстанне ў творчым працэсе педагагічнай дзейнасці ведаў з галіны айчыннай і сусветнай гісторыі мастацтваў, значных твораў сусветнай і айчыннай літаратуры і драматургіі;

– фарміраванне ў студэнтаў уласнага погляду на працэсы, што адбываюцца ў грамадстве і мастацтве, уменне самастойна аналізаваць жыццёвыя з’явы, творы літаратуры і мастацтва, а таксама ствараць новую мастацкую рэальнасць.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *ведаць:*

– галоўныя прынцыпы сістэмы К. С. Станіслаўскага і вучэнне аб тэатры У. І. Неміровіча-Данчанкі;

– прынцыпы псіхафізічнага існавання акцёра на сцэне;

– стылявыя асаблівасці акцёрскай ігры;

– сцэнічнае ўзаемадзеянне і прыроду сцэнічнага канфлікту;

– мізансцэніраванне і тэмпарытм дзеяння;

– структуры і асаблівасці арганізацыі рэпетыцыйнага працэсу.

Павінен *умець:*

– валодаць асноўнымі прынцыпамі акцёрскага майстэрства;

– выкарыстоўваць метад фізічных дзеянняў і дзейнасны аналіз п’есы і ролі ў працэсе падрыхтоўкі спектакля і ўвасаблення сцэнічнага вобраза;

– валодаць прыёмамі пластычнай выразнасці;

– прымяняць веды ў галіне акцёрскага мастацтва для выкладчыцкай дзейнасці.

У ліку эфектыўных педагагічных методык, якія спрыяюць далучэнню студэнтаў да пошуку, набыцця вопыту самастойнага рашэння разнастайных творчых задач, трэба назваць:

– праектныя тэхналогіі (творчы праект, даследчы праект, інфармацыйны праект, ролевы праект);

– камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, «мазгавы штурм», дыспут і інш.);

– метад сітуатыўнага аналізу;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– гульнявыя тэхналогіі, у межах якіх студэнты ўдзельнічаюць у ролевых, імітацыйных гульнях і інш.

Для кіравання навучальным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці настаўнікам рэкамендавана выкарыстоўваць: прынцып паэтапнага кантролю, рэйтынгавыя, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. Мэтазгодна ўвядзенне ў практыку семінарскіх і практычных заняткаў методыкі актыўнага навучання, дыскусійных форм для фарміравання сучасных сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетенцый студэнта.

Кіруемая самастойная работа студэнтаў прадугледжвае падрыхтоўку педагогам творчых заданняў (практыкаванняў, эцюдаў, урыўкаў), а таксама паведамленняў, тэатралізаваных аповедаў аб жыцці і творчасці акцёраў і рэжысёраў айчыннага і сусветнага тэатра, эстрады і іншых форм святочнай культуры.

У адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» прадугледжана 482 гадзіны, з якіх 244 – аўдыторныя заняткі (20 гадзін – лекцыйныя, 164 гадзіны – практычныя, 60 гадзін – індывідуальныя).

Рэкамендаванымі формамі кантролю ведаў студэнтаў па дысцыпліне «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» з'яўляюцца: залікі і экзамены, на якіх студэнты павінны прадэманстраваць узровень засваення вучэбнага матэрыялу, ступень авалодання прафесійнай кампетэнцыяй па тэорыі і практыцы выканальніцкай і пастановачнай дзейнасці.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

	Колькасць аўдыторных гадзін	У тым ліку		
		лекцыі	практ. заняткі	інд. заняткі
Уводзіны	2	2		
Раздзел I. Прырода акцёрскай і рэжысёрскай творчасці ў інтэрпрэтацыі сістэмы К. С. Станіслаўскага (частка 1)				
Тэма 1. Творчая этыка і дысцыпліна	7	2	4	1
Тэма 2. Фізічны апарат артыста	10		6	4
Тэма 3. Сцэнічная ўвага	4		4	
Тэма 4. Імправізацыя як элемент акцёрскага і рэжысёрскага майстэрства	8		6	2
Тэма 5. Пачуццё праўды і вера	10		6	4
Тэма 6. Сцэнічныя фантазія і ўяўленне	10		8	2
Тэма 7. Сцэнічнае дзеянне	14	2	8	4
Раздзел II. Прырода акцёрскай і рэжысёрскай творчасці ў інтэрпрэтацыі сістэмы К. С. Станіслаўскага (частка 2)				
Тэма 8. Скразное дзеянне і звышзадача	10	2	6	2
Тэма 9. Рэжысёрская задача – рухавік сцэнічнага дзеяння	10		8	2
Тэма 10. Сцэнічныя зносіны	10		8	2
Тэма 11. Тэмпарытм сцэнічнага дзеяння	10		8	2
Тэма 12. Народнае мастацтва – крыніца рэжысёрскага натхнення	10	2	4	4
Тэма 13. Звышзадача мастака	8		6	2
Раздзел III. Рэжысёрская інтэрпрэтацыя сцэнічнага твора				
Тэма 14. Пераклад празаічнага твора на мову сцэнічнага дзеяння	10	2	4	4
Тэма 15. Рэжысёрскі аналіз празаічнага твора	14	2	8	4
Тэма 16. Вывучэнне асяроддзя, адлюстраванага ў творы	6		4	2

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 17. Канфлікт – аснова сцэнічнага дзеяння	11		8	3
Тэма 18. Кампазіцыйная будова пастаноўкі	8		6	2
Тэма 19. Вобразнае рашэнне сцэнічнага твора	12	2	8	2
Тэма 20. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка празаічнага твора	8		6	2
Раздзел IV. Сцэнічнае ўвасабленне празаічнага твора				
Тэма 21. Праца рэжысёра з выканаўцамі	10		8	2
Тэма 22. Асаблівасці рэпетыцыйнага працэсу	10	2	6	2
Тэма 23. Скразное дзеянне ўрыўка і скразное дзеянне ролі	10		8	2
Тэма 24. Характар і характарнасць	10		8	2
Тэма 25. Вобразнае рашэнне пастаноўкі	12	2	8	2
Усяго…	244	20	164	60

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Мэта і задачы дысцыпліны. Роля дысцыпліны ў падрыхтоўцы спецыяліста вышэйшай адукацыі. Рэжысура і майстэрства акцёра як спосаб адлюстравання «жыцця чалавечага духу». Майстры рэжысуры, рэфарматары тэатра: К. С. Станіслаўскі, У. І. Неміровіч-Данчанка, У. Э. Мейерхольд, А. Я. Таіраў, Б. Брэхт і інш. Светапогляд мастака. Шляхі фарміравання творчай асобы.

Раздзел І. Прырода акцёрскай і рэжысёрскай творчасці ў інтэрпрэтацыі сістэмы К. С. Станіслаўскага (частка 1)

Тэма 1. Творчая этыка і дысцыпліна

Адлюстраванне «жыцця чалавечага духу». Этычныя законы творчасці. Мастацкая дысцыпліна і самадысцыпліна – асноўныя прынцыпы этыкі. Студыйныя пачаткі творчасці. Сцэнічнае мастацтва і сцэнічнае рамяство. «Мастацтва перажывання» і «мастацтва прадстаўлення». Сцэнічнае рамяство і акцёрскі дылетантызм. Несумяшчальнасць дылетантызму з паняццем «школа» ў мастацтве. Дзеянне – аснова сцэнічнага мастацтва. Галоўныя прынцыпы сістэмы К. С. Станіслаўскага: 1) жыццёвая праўда; 2) ідэйная актыўнасць мастацтва, адлюстраваная ў звышзадачы; 3) сцвярджэнне дзеяння ў якасці ўзбуджальніка сцэнічных перажыванняў і галоўнага матэрыялу сцэнічнага мастацтва; 4) арганічнасць творчасці акцёра; 5) творчае пераўвасабленне акцёра ў вобраз.

Тэма 2. Фізічны апарат артыста

Фізічнае самапачуццё. Вызваленне мышцаў. Хуткасць рэакцыі. Каардынацыя ў прасторы. Свабода ўнутраная і знешняя. Знешняя свабода як вынік свабоды ўнутранай. Мускульны кантралёр. Мізансцэна і пластычная выразнасць артыста. Выхаванне сцэнічнай свабоды. Сцэнічная «заціснутасць» і спосабы пераадолення. Практыкаванні на «памяць фізічных дзеянняў». Хуткасць рэакцый як уласцівасць характару чалавека, неабходная якасць пры падрыхтоўцы акцёра ў сучасных умовах.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 3. Сцэнічная ўвага

Увага ў жыцці і на сцэне. Аб’екты сцэнічнай увагі. Тры колы ўвагі. Адвольная і мэтанакіраваная ўвага. Валявы пачатак і сцэнічная ўвага. Бесперапынная лінія ўвагі. Чатыры аспекты працэсу ўвагі: утрымліваць аб’ект, прыцягваць яго да сябе, імкнуцца да яго, пранікаць у яго. Увага як сродак знаходжання сцэнічнага матэрыялу. Роля ўвагі і назіральнасці ў творчасці акцёра і рэжысёра. Формы зносін з глядзельнай залай.

Тэма 4. Імправізацыя як элемент акцёрскага і рэжысёрскага майстэрства

К. С. Станіслаўскі, Ю. А. Завадскі, Г. А. Таўстаногаў аб імправізацыйным характары акцёрскай творчасці. Імправізацыя – сцэнічная гульня, не абумоўленая тэкстам і не падрыхтаваная на рэпетыцыях. Імправізацыя – сродак набліжэння да адчування жыццёвай праўды і развіцця неабходных творчых здольнасцей. Імправізацыя на прапанаваную тэму. Эцюды на групавую імправізацыю. Увядзенне дадатковых нечаканых абставін падчас выканання групавога імправізацыйнага эцюда. Імправізаваныя біяграфіі рэчаў і незнаёмых людзей. Выхаванне творчай смеласці і хуткасці рэакцыі на нечаканыя падзеі.

Тэма 5. Пачуццё праўды і вера

Сцэнічныя праўда і вера. Магічнае «калі б». Выхаванне сцэнічнай веры. Сцэнічнае апраўданне – шлях да сцэнічнай веры. Логіка і паслядоўнасць дзеянняў. Прапанаваныя абставіны. Непасрэднасць і вера ў прыдуманыя абставіны – важныя ўласцівасці характару акцёра. Імправізацыя як спосаб рэпеціравання і сродак пазбягання штампаў.

Тэма 6. Сцэнічныя фантазія і ўяўленне

Уяўленне і фантазія як рухавікі сцэнічнага жыцця артыста. Роля фантазіі ў ператварэнні жыццёвых фактаў у сцэнічныя. Спецыфіка акцёрскага ўяўлення. Уяўленне як здольнасць аднаўлення ў свядомасці жыццёвага вопыту, г.зн. таго, што ў мінулым здаралася з чалавекам. Фантазія як здольнасць камбінаваць вопыт суадносна з творчай задачай і на гэтай аснове ствараць новае. Акцёрскае ўяўленне і яго роля ў працэсе работы над вобразам.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 7. Сцэнічнае дзеянне

Падзея і яе роля ў развіцці сцэнічнага дзеяння. Прычыны, якія абуджаюць дзеянне. Канфлікт як узбуджальнік дзеяння. Дзеянне для дасягнення вызначанай мэты. Дзеянне як сукупнасць мэты і валявога пасылу. Фізічнае і псіхічнае дзеянні. Віды псіхічных дзеянняў. Падпарадкаванне псіхічных задач фізічным. Непарыўная лінія дзеяння. Барацьба і пераадоленне перашкод – неабходная ўмова актывізацыі дзеяння. Складнікі дзеяння: ацэнка, прыстасаванне, выбар спосабу дзеяння, непасрэднае дзеянне. Моўнае дзеянне. Тэкст і падтэкст як формы сцэнічнага дзеяння. Метад фізічных дзеянняў К. С. Станіслаўскага і «біямеханіка» У. Э. Мейерхольда.

Раздзел II. Прырода акцёрскай і рэжысёрскай творчасці ў інтэрпрэтацыі сістэмы К. С. Станіслаўскага (частка 2)

Тэма 8. Скразное дзеянне і звышзадача

Вучэнне К. С. Станіслаўскага аб звышзадачы. Звышзадача і скразное дзеянне – галоўныя элементы творчасці акцёра і рэжысёра. Скразное дзеянне – шлях да дасягнення звышзадачы. Вызначэнне ланцужка падзей, накіраваных для дасягнення звышзадачы. Неабходнасць духоўнага інтэлектуальнага ўзбагачэння асобы рэжысёра і акцёра для глыбокага пранікнення ў свет аўтара, у яго задуму, спасціжэнне звышзадачы. Дакладнае і трапнае вызначэнне звышзадачы. Логіка сцэнічнага дзеяння і звышзадача. Падмена логікі дзеяння гульнёй пачуццяў і станаў як парушэнне сэнсу сцэнічнага дзеяння, логікі паводзін персанажа.

Тэма 9. Рэжысёрская задача – рухавік сцэнічнага дзеяння

Элементы сцэнічнай задачы: што я раблю; дзеля чаго; як я гэта раблю. Пастаноўка задач – мова рэжысёра. Часткі і задачы. Сцэнічныя адносіны і ацэнка фактаў. Змена адносінаў да прадмета і месца дзеяння. Рэжысёрская задача выканаўцы падчас яго існавання ў «зоне маўчання». Рэжысёрскае тлумачэнне і рэжысёрскі паказ.

Тэма 10. Сцэнічныя адносіны

Сцэнічныя адносіны. Прыстасаванне. Залежнасць прыстасавання ад задачы. Імправізацыя і фіксацыя прыстасаванняў. Пе-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ратварэнне прыстасавання ў дзеянне. Сцэнічныя адносіны як унутранае і знешняе ўздзеянне партнёраў, узаемадзеянне. Стадыі працэсу сцэнічных зносін: арыентацыя ў прапанаваных акалічнасцях, выбар аб'екта; падыход да аб'екта, прыцягненне яго ўвагі; перадача аб'екту сваіх бачанняў пры дапамозе слоў, інтанацый, прыстасаванняў і інш.; водгук аб'екта ў адказ і ўзаемны ўплыў адзін на другога. Сцэнічная ацэнка як працэс пераходу з адной падзеі ў іншую. Эцюды на сцэнічныя адносіны ва ўмовах арганічнага маўчання.

Тэма 11. Тэмпарытм сцэнічнага дзеяння

Тэмпарытм сцэнічнага дзеяння. Унутраны і знешні тэмпарытм. Тэмпарытм дзеяння, тэмпарытм мовы. Сувязь тэмпарытму і ўнутранага жыцця артыста ў ролі. Разгляд тэмпу не толькі як хуткасць рухаў, але і іх характар: плаўны, скачкападобны, паскораны, запаволены, перарывісты, бесперапынны і г.д. Рытм як інтэнсіўнасць і размеранасць развіцця дзеяння. Стварэнне адзінкавых і групавых эцюдаў на арганічную змену тэмпарытму.

Тэма 12. Народнае мастацтва – крыніца рэжысёрскага натхнення

Народнае мастацтва – крыніца рэжысёрскага натхнення. Этапы працы з узорамі фальклорнай народнай творчасці. Традыцыя і межы рэжысёрскай свабоды пры ўвасабленні фальклорнай спадчыны. Міфы, легенды, паданні як аснова для стварэння эцюда, гульнявой праграмы, прадстаўлення, святочнай кампазіцыі.

Тэма 13. Звышзадача мастака

Звышзадача – адлюстраванне галоўных імкненняў душы мастака. Сувязь звышзадачы творчасці са светапоглядам мастака. Грамадзянская пазіцыя рэжысёра-творцы. Асэнсаванне рэжысёрскага мастацтва ў гістарычным кантэксце і ў сувязі з іншымі відамі мастацтва і літаратуры, агульным развіццём гуманітарных ведаў, з рэлігійнымі, філасофскімі, эстэтычнымі ідэямі канкрэтных гістарычных перыядаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Раздзел III. Рэжысёрская інтэрпрэтацыя сцэнічнага твора

Тэма 14. Пераклад празаічнага твора на мову сцэнічнага дзеяння

Выбар твора і задума будучай пастаноўкі. Звышзадача аўтара і звышзадача рэжысёра. Рэжысёрская трактоўка празаічнага твора. «Увасабленне канфлікту ў выглядзе дыялогу дзеючых асоб і рэмарак аўтара» (У. Волькенштэйн). Захаванне аўтарскай задумы пры неабходнасці новай кампазіцыйнай будовы твора. Трансфармацыя ў дзеянне апісальнай прозы. Перапрацоўка сюжэта твора згодна з рэжысёрскай задумай. Межы рэжысёрскай свабоды падчас работы над аўтарскім творам. У чым сучаснасць выбранага твора?

Тэма 15. Рэжысёрскі аналіз празаічнага твора

Вызначэнне тэмы, ідэі, звышзадачы, падзейнага рада. Характарыстыка персанажаў. Вызначэнне кола прапанаваных абставін і кожнага персанажа твора. Пабудова ланцужка падзей (скразное дзеянне). Вызначэнне галоўнай падзеі твора і яе ўплыў на развіццё дзеяння. Выяўленне супрацьлеглых сіл. Вызначэнне стылістычных і жанравых асаблівасцей акцёрскага ўвасаблення. Першыя бачанні вобразнага рашэння будучай пастаноўкі.

Тэма 16. Вывучэнне асяроддзя, адлюстраванага ў творы

Сістэма поглядаў аўтара. Усебаковае вывучэнне эпохі, адлюстраванай у творы; яе асаблівасці: палітычныя, сацыяльныя, эканамічныя, ваенныя, маральныя, навукова-філасофскія, культурныя. Характарыстыка часу, у які адбываюцца падзеі. Адлюстраваныя ў творы норавы, быт, традыцыі, сацыяльнае кола грамадства, яго субкультура. Месца, якое займаюць героі твораў у сацыяльнай структуры грамадства.

Тэма 17. Канфлікт – аснова сцэнічнага дзеяння

Канфлікт і ўзаемадзеянне – галоўныя катэгорыі акцёрскай і рэжысёрскай тэхналогіі. Вызначэнне галоўных памкненняў персанажаў. Расстаноўка супрацьлеглых сіл і вызначэнне галоўнай лініі дзеяння і лініі супрацьдзеяння. Барацьба – абавяз-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ковая ўмова развіцця дзеяння. Вызначэнне прадмета барацьбы. Канфлікт як узбуджальнік працэсу барацьбы. Вызначэнне прадмета барацьбы. Галоўны і другасны канфлікты. Выяўленне канфлікту паміж будзённым жыццём героя і жыццём, якім ён жадае жыць і да якога імкнецца. Сцэнічнае дзеянне як актыўная паслядоўнасць сутыкненняў, ацэнак, рэакцый, спрэчак (не словам, а ўчынкамі, усім характарам персанажа).

Тэма 18. Кампазіцыйная будова пастаноўкі

Вызначэнне кампазіцыйнай будовы празаічнага твора і пастаноўкі: падабенства і адрозненні. (У выпадку выбару ўрыўка з празаічнага твора – вызначэнне месца, якое ўрывак, выбраны для пастаноўкі, займае ў агульнай кампазіцыйнай будове твора.) Будова архітэктонікі пастаноўкі: пралог, экспазіцыя, завязка, развіццё дзеяння, кульмінацыя (катарсіс), фінал.

Тэма 19. Вобразнае рашэнне сцэнічнага твора

Паняцце «мастацкі вобраз». Асэнсаванне вобраза пастаноўкі, які адпавядае рэжысёрскай звышзадачы і жанрава-стылістычным асаблівасцям твора. Вызначэнне прынцыпаў мастацка-дэкаратыўнага, музычнага і пластычнага рашэнняў пастаноўкі. Рашэнне пастаноўкі ў часе (у тэмпарытмах) і ў прасторы (у характары мізансцэн і планіровак). Мастацкі вобраз – вынік шматбаковых роздумаў рэжысёра аб жыцці і творчасці, а таксама параўнанняў падзей, закранутых у творы, з падзеямі навакольнага жыцця, з уласнымі пачуццямі і крэда асобы пастаноўшчыка. Мастацкі вобраз твора як вынік глыбокага разумення і адчування рэжысёрам матэрыялу, выбранага для ўвасаблення.

Тэма 20. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка празаічнага твора

Сцэнарый (італ. scenario, ад лац. scaena, scena – сцэна) – сціслы выклад у літаратурной форме сюжэта відовішчнага прадстаўлення, манеры акцёрскага выканання, а таксама тэхналагічных асаблівасцей яго пастаноўкі. Інсцэніроўка – гэта перапрацоўка празаічнага ці паэтычнага твора для тэатра ці тэатралізаванага відовішча. Сцэнарый (інсцэніроўка) як рэжысёрская

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

задума відовішча, адлюстраваная ў драматургічнай форме. Назапашванне сцэнарных ідэй у працэсе працы над інсцэніроўкай. Кампазіцыйная будова эпізодаў сцэнарыя (інсцэніроўкі). Моўныя характарыстыкі герояў і іх уплыў на выразнасць характараў персанажаў. Сцэнарна-рэжысёрскі ход як прыём, які аб'ядноўвае разрозненыя часткі відовішча ў адзінае драматургічнае цэлае. Аўтарскія рэмаркі і спасылкі на запазычаныя элементы сцэнарыя (інсцэніроўкі). Тэхналогія афармлення рэжысёрскага сцэнарыя (інсцэніроўкі).

Раздзел IV. Сцэнічнае ўвасабленне празаічнага твора

Тэма 21. Праца рэжысёра з выканаўцамі

Дакладнае размеркаванне роляў – палова поспеху пастаноўкі. Рэжысёрская эксплікацыя пастаноўкі. Стварэнне неабходнай атмасферы рэпетыцыйнага працэсу. Творчая дысцыпліна і адказнасць на рэпетыцыях. Рэпетыцыя – сутворчасць рэжысёра і выканаўцы. Разбіўка інсцэніроўкі на рэпетыцыйныя эпізоды. Варыятыўнасць рэпетыцыйнай работы.

Тэма 22. Асаблівасці рэпетыцыйнага працэсу

План рэпетыцыйнай дзейнасці. Віды рэпетыцый: застольныя, планіровачныя, мантажныя, зводныя, генеральныя. Структура рэпетыцыйнага працэсу. Атмасфера і характар правядзення першай рэпетыцыі з выканаўцамі. Асаблівасці пераходу ад застольнага перыяду да рэпетыцый у выгарадках. Метад падзейнага аналізу – прафесійны інструмент рэжысёра. Творчая дысцыпліна і «рухавікі» інтарэсу выканаўцаў.

Тэма 23. Скразное дзеянне ўрыўка і скразное дзеянне ролі

Вызначэнне скразнога дзеяння ўрыўка як часткі скразнога дзеяння твора. Пошукі вытокаў скразнога дзеяння за межамі твора. Скразное дзеянне ролі. Перспектыва ролі, перспектыва артыста. Актывізацыя выканаўцаў па вывучэнні асяроддзя, адлюстраванага ў творы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 24. Характар і характарнасць

Сутнасць мастацтва пераваўсаблення. Тры фактары пераўвасаблення (па Г. А. Таўстаногаву): змяненне спосабу мыслення, рытму жыцця, адносінаў да навакольнага свету. «Іерархія мэтаў» – ключ да раскрыцця характару. Моўная і пластычная характарыстыкі парсанажа як шлях да індывідуалізацыі яго характару.

Тэма 25. Вобразнае рашэнне пастаноўкі

Мізансцэна – мова рэжысёра. Стылявыя асаблівасці пастаноўкі. Спосаб зносінаў з глядзельнай залай. Адзінства пластычнага і музычнага вобразаў пастаноўкі. Дасягненне ансамблевасці ў акцёрскім выкананні. Адзіны вобраз мастацка-дэкаратыўнага афармлення.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

Гиппиус, С. В. Актерский тренинг. Гимнастика чувств / С. В. Гиппиус. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2006. – 377 с.

Захава, Б. Е. Мастерство актера и режиссера : учеб. пособие для спец. учеб. заведений культуры и искусства / Б. Е. Захава. – 4-е. изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1978. – 334 с.

Завадский, Ю. А. Об искусстве театра / Ю. А. Завадский. – М. : ВТО, 1965. – 347 с.

Кипнис, М. Актерский тренинг / М. Кипнис. – М. : АСТ : АСТ Москва ; СПб. : Прайм-Еврознак, 2008. – 249 с.

Корогодский, З. Я. Первый год. Начало / З. Я. Корогодский. – М. : Сов. Россия, 1974. – 128 с.

Корогодский, З. Я. Первый год. Продолжение / З. Я. Корогодский. – М. : Сов. Россия, 1974. – 112 с.

Кнебель, М. О. Поэзия педагогики / М. О. Кнебель. – 2-е изд. – М. : ВТО, 1984. – 526 с.

Кох, И. Э. Основы сценического движения / И. Э. Кох. – Л. : Искусство, 1970. – 566 с.

Кристи, Г. В. Воспитание актера школы Станиславского / Г. В. Кристи. – М. : Искусство, 1968. – 455 с.

Немеровский, А. Б. Пластическая выразительность актера : учеб. пособие для театр. вузов / А. Б. Немеровский. – М. : Искусство, 1976. – 128 с.

Новицкая, Л. П. Изучение элементов актерского мастерства. Тренинг и муштра / Л. П. Новицкая. – М. : Сов. Россия, 1969. – 272 с.

Пави, П. Словарь театра / П. Пави. – М. : Прогресс, 1991. – 504 с.

Режиссерские экземпляры К. С. Станиславского, 1898–1930 : в 6 т. / вступ. ст. Ю. А. Завадского. – М. : Искусство, 1980. – Т. 1. – (Театральное наследие).

Ремез, О. Я. Мастерство режиссера: пространство и время спектакля : учеб. пособие для студ. театр. вузов и ин-тов культуры / О. Я. Ремез. – М. : Просвещение, 1983. – 144 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Сарабьян, Э. Актерский тренинг по системе Георгия Товстоногова / Э. Сарабьян. – М. : АСТ ; Владимир : ВКТ, 2010. – 320 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

Станиславский, К. С. Работа актера над собой в творческом процессе переживания / К. С. Станиславский. – М. : Искусство, 1951. – 667 с.

Станиславский, К. С. Моя жизнь в искусстве / К. С. Станиславский. – М. : Искусство, 1962. – 575 с.

Товстоногов, Г. А. Зеркало сцены : в 2 кн. / Г. А. Товстоногов ; сост. Ю. С. Рыбаков. – Л. : Искусство, 1980. – Кн. 2. Статьи. Записи репетиций. – 311 с.

Дадатковая

Акимов, Н. П. Театральное наследие / Н. П. Акимов ; под ред. С. Л. Цимбала ; сост. В. М. Миронов. – Л. : Искусство, 1978. – Кн. 2. Об искусстве театра. О режиссуре. Режиссерские экспликации и заметки. – 287 с.

Бояджиев, Г. Н. От Софокла до Брехта за сорок театральных вечеров / Г. Н. Бояджиев. – М. : Просвещение, 1969. – 359 с.

Горчаков, Н. М. Режиссерские уроки К. С. Станиславского / Н. М. Горчаков. – М. : Искусство, 1951. – 564 с.

Ершов, П. М. Режиссура как практическая психология / П. М. Ершов. – М. : Мир искусства, 2010. – 408 с.

Захаров, М. А. Контакты на разных уровнях / М. А. Захаров. – М. : Искусство, 1987. – 270 с.

Лордкипанидзе, Н. Г. Режиссер ставит спектакль / Н. Г. Лордкипанидзе. – М. : Искусство, 1990. – 228 с.

Немирович-Данченко, В. И. Рождение театра. Воспоминания, статьи, заметки, письма / В. И. Немирович-Данченко ; сост., вступ. ст. и коммент. М. Н. Любомудрова. – М. : Правда, 1989. – 576 с.

Попов, А. Спектакль и режиссер / А. Попов. – М. : ВТО, 1961. – 128 с.

Петров, Н. Режиссер читает пьесу / Н. Петров. – Л. : Худож. лит., 1934. – 147 с.

Станиславский, К. С. Мое гражданское служение России: Воспоминания. Статьи. Очерки. Речи. Беседы. Из записных книжек / К. С. Станиславский ; сост., вступ. ст. и коммент. М. Н. Любомудрова. – М. : Правда, 1990. – 656 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Станиславский репетирует. Записи и стенограммы репетиций / сост., ред., вступ. ст. И. Виноградская. – М. : СТД РСФСР, 1987. – 592 с.

Стреллер, Д. Театр для людей / Д. Стреллер. – М. : Радуга, 1984. – 308 с.

Ульянов, М. А. Работаю актером / М. А. Ульянов. – М. : Искусство, 1987. – 398 с.

Элсам, П. Мастер-класс для начинающего актера / П. Элсам ; пер. с англ. А. Ковалева. – Ростов н/Д : Феникс, 2008. – 252 с. – (Театральная мастерская).

Эфрос, А. В. Репетиция – любовь моя / А. В. Эфрос ; послесл. Ю. А. Завадского. – М. : Искусство, 1975. – 319 с.

Эфрос, А. В. Профессия : режиссер / А. В. Эфрос. – М. : Искусство, 1979. – 367 с.

Эфрос, А. В. Продолжение театрального рассказа / А. В. Эфрос. – М. : Искусство, 1985. – 399 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў распрацаваны з улікам шматгадовай практыкі правядзення залікова-экзаменацыйных сесій па агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплінах.

10 балаў – ставіцца ў выключных выпадках, калі студэнт дэманструе высокі ўзровень ведаў тэорыі, практычных навыкаў валодання рэжысёрскай прафесіяй і выдатнае выканальніцкае майстэрства; дае вычарпальна аргументаваныя адказы на пастаўленыя тэарэтычныя пытанні; упэўнена выкарыстоўвае навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы ў рэжысёрскай практыцы; граматна прымяняе спецыяльную тэрміналогію; дэманструе шырокую эрудыцыю і веданне сучасных тэндэнцый у галіне рэжысёрскага і акцёрскага мастацтва.

9 балаў – ставіцца, калі студэнт дэманструе высокі ўзровень ведаў тэорыі, практычных навыкаў валодання рэжысёрскай прафесіяй і добрае выканальніцкае майстэрства; упэўнена выкарыстоўвае навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы ў рэжысёрскай практыцы; граматна прымяняе спецыяльную тэрміналогію; добра ведае і ўпэўнена карыстаецца метадычнай літаратурай па спецыяльных дысцыплінах; дэманструе веданне сучасных тэндэнцый у галіне рэжысёрскага мастацтва.

8 балаў – ставіцца, калі студэнт дэманструе добры ўзровень ведаў тэорыі, практычных навыкаў авалодання рэжысёрскай прафесіяй і выканальніцкае майстэрства; дастаткова ўпэўнена карыстаецца навыкамі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы ў рэжысёрскай практыцы; валодае спецыяльнай тэрміналогіяй; ведае метадычную літаратуру па спецыяльных дысцыплінах.

7 балаў – ставіцца, калі студэнт дэманструе дастатковы ўзровень ведаў тэорыі, практычных навыкаў валодання рэжысёрскай прафесіяй і выканальніцкага майстэрства; выкарыстоўвае навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы ў рэжысёрскай практыцы; ведае і прымяняе спецыяльную тэрміналогію; здольны працаваць з метадычнай літаратурай, але няўпэўнена арыентуецца ў сучасных тэндэнцыях развіцця рэжысёрскага мастацтва.

6 балаў – ставіцца, калі студэнт дэманструе сярэдні ўзровень ведаў тэорыі, практычных навыкаў валодання рэжысёрскай прафесіяй і здавальняючы выканальніцкага майстэрства;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

валодае ў дастатковай ступені навыкамі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы, але няўпэўнена прымяняе спецыяльную тэрміналогію; здольны працаваць з метадычнай літаратурай, але няўпэўнена арыентуецца ў сучасных тэндэнцыях развіцця рэжысёрскага мастацтва.

5 балаў – ставіцца, калі студэнт дэманструе сярэдні ўзровень ведаў тэорыі і недастаткова сфарміраваныя навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы; дапускае пэўныя недакладнасці ў прымяненні спецыяльнай тэрміналогіі; недастаткова ўпэўнена арыентуецца ў метадычнай літаратуры.

4 балы – ставіцца, калі студэнт дэманструе здавальняючы ўзровень ведаў тэорыі і недастаткова сфарміраваныя навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы; ведае асноўную метадычную літаратуру, але няўпэўнена прымяняе спецыяльную тэрміналогію.

3 балы – ставіцца, калі студэнт дэманструе нізкі ўзровень ведаў тэорыі і адчувае няўпэўненасць у навыках пастановачнай і рэпетыцыйнай работы; абмежавана прымяняе спецыяльную тэрміналогію; не арыентуецца ў сучасных тэндэнцыях развіцця рэжысёрскага мастацтва; дэманструе фрагментарнае веданне спецыяльнай метадычнай літаратуры.

2–1 балы – выстаўляюцца, калі ў студэнта адсутнічаюць веды па тэорыі рэжысуры і навыкі пастановачнай і рэпетыцыйнай работы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Кантроль засваення студэнтамі вучэбнага матэрыялу ажыццяўляецца пры дапамозе наступных сродкаў дыягностыкі:

– метады вуснай дыягностыкі ведаў (вуснае апытанне, гутаркі, дыспуты, залік, экзамен);

– метады графічнай дыягностыкі (пісьмовая работа, рэферат, рэжысёрская эксплікацыя, пісьмовы даклад);

– метады практычнай дыягностыкі (паказы практыкаванняў і эцюдаў, самастойнае правядзенне рэпетыцый, праца студэнтаў-пастаноўшчыкаў з выканаўцамі, правядзенне паказаў творчых работ);

– інтэрактыўныя метады дыягностыкі (выкарыстанне гульнявых прыёмаў актывізацыі, сітуатыўныя задачы, дэбаты).

Вучэбнае выданне

АСНОВЫ РЭЖЫСУРЫ І МАЙСТЭРСТВА АКЦЁРА

Тыпавая вучэбная праграма
для ўстаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці
1-17 01 05-1 Рэжысура свят (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-17 01 05-01
Рэжысура свят (народныя)

Рэдактар В. В. Каташвілі
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2014. Фармат 60x84 $^{1}/_{16}$.
Папера пісчая № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,22. Ул.-выд. арк. 0,76. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ